

ЗАВИСИМОСТ ОТ ХАЗАРТА: ФАКТОРИ И ФАЗИ

Мария Василева-Вълва

Gambling is a human culture phenomenon with a centuries-old history and numerous faces. The general definition of gambling may be: expecting profit from a bet in favour of probable event. Pathological gambling is admitted as existing disorder in 1980 when DSM-III was published. In the present report the criteria for diagnosing this disorder were included.

The factors for pathological gambling are various and not studied enough. Social, psychological and psychiatric factors are mentioned, including sex, age, race, locus of control, alexithymia, ADHD, parents and/or friends with gambling problem etc.

The phases in the career of the pathological gambler are four: the phase of winning, the phase of losing, the desperation phase and the phase of hopelessness. They suggest a concise model of the developing of this disorder though they are not obligatory.

Хазартната игра представлява залагане за вероятността от дадено събитие с очакване за печалба. Това сухо определение не може да подсказва и в най-малка степен, какви емоционални бури се вихрят около този феномен.

Няма човек, който поне веднъж да не си е помечтал за лесната печалба или да не си е пробвал късмета в някаква хазартна игра. Стремещт към печалбата обаче, не е основен мотив за игра на една част от играещите. Тези хора възприемат печалбата само като паричен израз на възможността да заложат още веднъж. Малка част от генералната съвкупност (приблизителните цифри са от 2,8 до 8%) изпитват затруднения с контрола върху комарджийските си занимания. Според DSM-III-R съществува диагностична цялост, наречена „патологично комарджийство“, която се определя най-малко от четири от следните критерии (American Psychiatric Association, 1987):

1. В процеса на развитие на играта на хазарт се увеличава ангажираността със съживяването на отминали епизоди на игра, изучават се системи, обещаващи печалба, планира се следващото занимание с комар, все повече са мислите за различни начини за набавяне на пари;

2. Играе се с все повече и повече пари в стремежа да се постигне желаното удоволствие;

3. Опитите за спиране или намаляване на играта водят до раздразнителност и неспокойствие;

4. Играта на хазарт се превръща в начин за бягство от житейски проблеми или непоносими емоционални състояния;

5. След загуба на пари играчът се връща друг ден, за да си ги възвърне (преследване на загубата, „избиване на парите“);

6. Лъже семейството, работодателя или терапевта, за да скрие степента на своята въвлеченост в играта;

7. Извършва незаконни дейности, като измами, укривания, кражби и присвоявания, за да финансира хазартната си страст;

8. Застрашава или губи значими връзки, брак, образование, работа, кариера заради пристрастеността си към хазарта;

9. Нуждае се от друг индивид, който да му осигурява пари за измъкване от отчайващата финансова ситуация, в която го е хвърлил хазартът.

Причините за възникване на това разстройство са много и проучванията на редица изследователи се съсредоточават само върху част от тях, като често първоначалните им хипотези не се потвърждават. Ще се спрем на част от факторите, които са намерили потвърждение в по-голяма част от посветените на тях проучвания.

Според сравнението на епидемиологията и лечението, направено от Соумърс, Волберг и Стеамън, комарджиите с проблем са предимно мъже, като цифрите сочат към 2/3 превес на по-силния пол (Sommers, I., 1988; Volberg, R. & Steadman, H., 1988).

През 1991 г. екип от изследователи провежда обемно епидемиологично проучване (Lesieur, H. et al., 1991). Видовете игри варират в различните щати. Студентите от Невада играят комар повече от студентите в Оклахома и Тексас. Повече от 90% от мъжете и 82 от жените са играли някога хазарт. 33% от мъжете и 15% от жените се отдават на хазарт веднъж седмично или по-често. Нивото на патологичен хазарт се простира в рамките на 8% в Ню Йорк до 4 в Невада. Най-добре представени са групите на мъжкия пол; испанците; азиатците; итало-американците (сравнени с други от бялата раса); студентите с арести; тези, чиито родители имат проблем с хазарта; злоупотребяващите с алкохол и дрога. Патологичният хазарт слабо корелира с възрастта, религията, по-ниските оценки, преяждането, живота в по-беден квартал, семейния доход и използването на наркотици от родителите. Не е открита зависимост с академичната година в колежа, семейния статус, професията на родителите, булимичното поведение.

За ролята на социалното обкръжение са правени редица проучвания, които показват значението на заниманията с хазарт на родителите и приятелите на изследваните зависими комарджии. Например в средата на 90-те години Браун и Браун публикуват студия върху някои предиктори на ангажирането с лотарийен хазарт сред американски студенти. Изследвано е поведението на 288 колежани. Открити са връзки между хазартното поведение на студентите и хазартното поведение на техните родители или приятели. Играещите редовно са се запознали с хазарта в по-ранна възраст, в сравнение с тези, които рядко играят хазарт. Използван е дискриминационен анализ за следните фактори: играещи